ARREST VAN HET HOF
VAN 23 NOVEMBER 1978[1]

Agence Européenne d'Intérims SA
tegen Commissie van de Europese Gemeenschappen

Zaak 56/77

Samenvatting

Aanvrage van aanbiedingen — Overeenkomst na gevraagde aanbiedingen — Beoordelingsbevoegdheid van de administratie — Rechterlijk toezicht — Grenzen.
(Financieel Reglement nr. 73/91 (EGKS, EEG, Euratom), artikel 59, lid 2)

Hoewel het Hof bevoegd is, toezicht te houden op de beoordeling door de diensten van de administratie ten einde het eventuele bestaan van misbruik van bevoegdheid of van een ernstige en klaarblijkelijke beoordelingsfout vast te stellen, dient het toch rekening te houden met de aan het bevoegde gezag toegekende beoordelingsvrijheid bij de in het belang van de dienst in aanmerking te nemen elementen voor het nemen van een besluit, een overeenkomst na gevraagde aanbiedingen aan te gaan krachtens artikel 59, lid 2, van het Financieel Reglement van 25 april 1973.

In de zaak 56/77,

AGENCE EUROPÉENNE D'INTERIMS SA, vennootschap naar Belgisch recht, gevestigd te Brussel, Renaissancelaan 19, ten deze vertegenwoordigd door M. Waelbroeck en R. Libiez, advocaten te Brussel, en domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ten kantore van A. Elvinger, advocaat aldaar, 84, Grand'Rue

verzoekster

tegen

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN, ten deze vertegenwoordigd door G. Campogrande, lid van de juridische dienst van de Commissie, als gemachtigde, en domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij M. Cervino, lid van de juridische dienst van de Commissie, Bâtiment Jean Monnet, Kirchberg

verweerster

1 — Procestaal: Frans.

ondersteund door

de vennootschap naar Belgisch recht RANDSTAD SA, gevestigd te Brussel, Woudlaan 184, ten deze vertegenwoordigd door L. Jedid en X. Magnée, advocaten te Brussel, en domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij E. Arendt, advocaat aldaar, Centre Louvigny, rue Philippe II, 34/b/IV,

interveniënte

betreffende een verzoek tot nietigverklaring van het besluit van de Commissie van 1 maart 1977 tot afwijzing van verzoeksters aanbod tijdelijk personeel ter beschikking te stellen, alsmede een verzoek om de Commissie te veroordelen tot betaling van een bedrag van BFR 26 600 000 ter vergoeding van door verzoekster geleden schade als gevolg van genoemd besluit en van het gedrag van sommige ambtenaren van de Commissie,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: H. Kutscher, president, J. Mertens de Wilmars en Mackenzie Stuart, kamerpresidenten, A. M. Donner, P. Pescatore, M. Sørensen, A. O'Keeffe, G. Bosco en A. Touffait, rechters,

advocaat-generaal: G. Reischl
griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

Overwegende dat de feiten, het procesverloop en de middelen en argumenten van partijen kunnen worden samengevat als volgt:

I — Feiten en procesverloop

De vennootschap naar Belgisch recht Agence Européenne d'Intérims SA (AEI) heeft sedert 31 juli 1970 ter uitvoering van kadercontracten die geen exclusiviteitsclausule bevatten aan de Commissie te Brussel tijdelijk personeel ter beschikking gesteld.

Nadat de Commissie in november 1976 had besloten, het contract met het AEI na afloop daarvan op 19 maart 1977 niet meer te verlengen, organiseerde zij op

7 december 1976 een besloten aanvraag van aanbiedingen in de zin van artikel 59, lid 2, van het Financieel Reglement van 25 april 1973, van toepassing op de algemene begroting der Europese Gemeenschappen (PB L 116 van 1973, blz. 1) voor tijdelijk personeel, waartoe het AEI werd uitgenodigd.

Lid 2 van genoemd artikel 59 bepaalt het volgende:

„Een overeenkomst na gevraagde aanbiedingen is een overeenkomst, gesloten tussen partijen naar aanleiding van een uitnodiging tot inschrijving. In dit geval kan vrijelijk die aanbieding worden gekozen welke het voordeligst wordt geacht, gezien de prijs van de prestaties, de kosten welke het gebruik hiervan medebrengt en hun technische waarde, alsmede de door elk der gegadigden geboden garanties in vaktechnisch en financieel opzicht, alsmede de leverings- of uitvoeringstermijn.

Aanvragen van aanbiedingen zijn ... besloten indien zij slechts gericht worden tot degenen die men besloten heeft te raadplegen wegens hun bijzondere kwalificatie."

Over de inhoud en de tekst van de uitnodiging tot inschrijving alsmede over de te hanteren procedure had de Commissie voordien het niet verplichte advies van de raadgevende commissie voor aankopen en overeenkomsten (hierna te noemen „raadgevende commissie") ingewonnen.

De relevante passages van de tekst van de offerte-aanvrage luiden als volgt:

„*Doel:* offerte-aanvraag voor tijdelijk personeel

1. De Commissie van de Europese Gemeenschappen is voornemens bij haar diensten te Brussel gebruik te maken van tijdelijk personeel voor het verrichten van diensten onder de in bijlage I aangegeven voorwaarden.

2. ...

3. De aanbieding moet:

   a) ...

   b) de uitdrukkelijke en onvoorwaardelijke aanvaarding van de in bijlage I vermelde voorwaarden bevatten,

   c) overeenkomstig het model in bijlage II zijn opgesteld.

   De prijzen per uur worden in Belgische franken vastgesteld — brutosalaris ten laste van de Commissie en brutosalaris van het tijdelijk personeelslid.

   De aanbieding moet vergezeld gaan van documenten of getuigschriften waaruit blijkt van de mogelijkheden van Uw firma om de gevraagde werkzaamheden te verzorgen, alsmede van

   a) inlichtingen betreffende de vennootschap (statuten van de vennootschap — gestort kapitaal — plaats van vestiging — eventuele andere bureaus in de verschillende landen) alsmede het bewijs dat de vennootschap voldoet aan alle geldende wettelijke bepalingen betreffende de reglementering en erkenning van uitzendbureaus;

   b) een afschrift van het standaardcontract dat de vennootschap haar personeel voorlegt (rechten en verplichtingen);

   c) de vermelding van de voorgestelde algemene clausules voor dit soort werkzaamheden.

4. ...

5. De inschrijvers zullen bericht krijgen of hun aanbieding al dan niet wordt aanvaard".

Van de in bijlage I gestelde voorwaarden dienen de volgende te worden vermeld:

„1. ...

2. Het aantal benodigde tijdelijke krachten ligt naar verwachting tussen 50 en 100 per maand (behalve in de maand augustus).

3. Het personeel zou voor ongeveer 75 % uit secretariaatspersoneel en voor ongeveer 25 % uit andere categorieën moeten bestaan.

4. De hierboven sub 2 en 3 genoemde aantallen zijn slechts indicatief en binden de Commissie derhalve niet.

...

7. De overeenkomst wordt gesloten voor de duur van twee jaar vanaf 1 april 1977; ...

8. De aanbieding moet onder andere de prijswijzigingsclausule alsmede de kortingsmogelijkheden en factureringsvoorwaarden aan de hand van de te verwachten maandelijkse omzet aangeven.

9. Het ter beschikking gestelde tijdelijke personeel moet onder het geheel der hen betreffende bepalingen van de Belgische wetgeving vallen.".

Het AEI deed evenals achttien andere gegadigden een bod op de voorgeschreven wijze.

De aanbiedingen werden aan de raadgevende commissie voorgelegd ter fine van advies (verplicht krachtens artikel 62 van het Financieel Reglement). Deze sprak zich op 25 februari 1977 voor de sluiting van een overeenkomst met de vennootschap *Randstad* SA uit, en wel om de volgende redenen:

„— Voorgesteld wordt om in te gaan op de aanbieding die voor alle gevraagde personeelsgroepen en gelet op de verleende kortingen het gunstigst lijkt van de aanbiedingen die volledig en zonder voorwaarden beantwoorden aan alle specificaties van de offerte-aanvrage;

— De werkelijk aan het personeel uitbetaalde salarissen zijn in verhouding tot de door de Commissie betaalde prijzen het hoogst;

— Het tot dusver van tijd tot tijd door de betrokken firma ter beschikking van de Commissie gestelde personeel heeft steeds volledig voldaan en deze firma heeft het in haar gestelde vertrouwen steeds waar gemaakt".

De ordonnateur voegde zich naar deze beoordeling en besloten werd na goedkeuring van de financiële controleur de overeenkomst te sluiten met de SA Randstad. Van deze beslissing werd de betrokken firma in kennis gesteld. Alle andere gegadigden, met inbegrip van het AEI, werden op de hoogte gebracht dat hun aanbieding niet in aanmerking was genomen.

Daarop boden de meeste uitzendkrachten van het AEI hun diensten aan de SA Randstad aan, die hen inderdaad heeft aangeworven.

Het AEI heeft op 29 april 1977 het onderhavige, op 3 mei 1977 ten Hove ingeschreven beroep tegen de Commissie ingesteld.

Bij verzoekschrift van 28 oktober 1977 verzocht de SA Randstad om toelating tot interventie in de zaak tot ondersteuning van de conclusies van de Commissie. De interventie werd bij beschikking van het Hof van 30 november 1977 toegestaan.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten tot de mondelinge behandeling over te gaan en partijen te verzoeken zich ter terechtzitting uit te spreken over de ontvankelijkheid van het beroep, met name met het oog op de artikelen 178 en 183 van het Verdrag. Bovendien verzocht het Hof de Commissie ter terechtzitting te antwoorden op de hierna onder punt IV opgenomen vraag.

II — Conclusies van partijen

In haar inleidend verzoekschrift concludeert *verzoekster* dat het den Hove behage:

primair

1. het bestreden besluit te vernietigen,
2. de Commissie te veroordelen tot betaling aan verzoekster van schadevergoeding tot een bedrag van BFR 26 600 000,

3. de Commissie in de kosten te verwijzen;

subsidiair

alvorens recht te doen:

1. overlegging van de volgende stukken te gelasten:
   a) de door de SA Randstad in antwoord op de offerte-aanvrage van 7 december 1976 gedane aanbieding,
   b) het advies van de raadgevende commissie voor aankopen en overeenkomsten,
   c) het proces-verbaal van de vergadering van de Commissie tijdens welke het besluit werd genomen de opdracht aan de SA Randstad te gunnen,
   d) de lijst met namen van de vanaf 21 maart 1977 door de SA Randstad aan de Commissie ter beschikking gestelde uitzendkrachten;
2. verzoekster toe te laten tot het bewijs met alle middelen rechtens, waaronder getuigenbewijs, van de in het feitenrelaas van het onderhavige verzoekschrift opgenomen feiten en met name van de omstandigheden waaronder de massale aanwerving door de SA Randstad van het tijdelijk personeel dat door verzoekster aan de Commissie ter beschikking was gesteld, is geschied;
3. een deskundige te benoemen die tot taak heeft de omvang te bepalen van de schade die verzoekster heeft geleden doordat haar op onrechtmatige wijze de opdracht werd geweigerd en zij nieuw personeel moest aantrekken om haar werkzaamheden te kunnen voortzetten.

Volgens haar verweerschrift concludeert de *Commissie* dat het den Hove behage:

1. Het beroep te verwerpen;
2. Verzoekster in de kosten te verwijzen.

Luidens haar repliek concludeert *verzoekster* dat het den Hove behage:

het in de voorafgaande conclusies gevorderde toe te wijzen, waarbij de subsidiair verzochte instructiemaatregel op de volgende wijze moet worden aangevuld:

1. overlegging van de volgende stukken te gelasten:
   f) lijst van tijdelijk personeel dat vanaf 21 maart 1977 door de SA Randstad aan de Commissie ter beschikking is gesteld,
   g) een overzicht van de door de Commissie betaalde bezoldigingen aan die ambtenaren die dezelfde werkzaamheden uitoefenen als de tijdelijke krachten van de in de offerte-aanvrage verlangde categorieën,
   h) de aanbiedingen van alle ondernemingen die zijn ingegaan op de offerte-aanvrage van 7 december 1976.

In dupliek concludeert de *Commissie* tot ongegrondverklaring van het beroep en tot veroordeling van verzoekster in de kosten.

In haar schriftelijke opmerkingen sluit de *interveniënte* zich aan bij de middelen van de Commissie in haar verweerschrift en dupliek om te concluderen tot verwerping van de door verzoekster ingestelde actie.

III — Middelen en argumenten van partijen

Ten aanzien van de feiten

Verzoekster merkt op dat volgens bijlage I bij de offerte-aanvrage het tussen de Commissie en de SA Randstad gesloten contract op 1 april 1977 had moeten ingaan. Op 17 maart 1977 was de SA Randstad op een vergadering in het International Press Center te Brussel evenwel overgegaan tot de massale aanwerving van alle tijdelijke krachten die door het AEI ter beschikking van de Commissie

waren gesteld, zodat vanaf 21 maart dezelfde tijdelijke krachten bij de Commissie te werk werden gesteld door Randstad.

Deze aanwervingsprocedure vond op onregelmatige wijze plaats. Het betrokken personeel had immers als gevolg van instructies zijdens de diensten van de Commissie waarbij zij te werk waren gesteld, contact opgenomen met Randstad die het personeel had verzocht aanwezig te zijn op een op 17 maart 1977 vastgestelde „voorlichtingsbijeenkomst voor het tijdelijk personeel dat bij de Commissie in dienst is".

Volgens verzoekster woonden J. P. Meunier, directeur van Randstad, alsmede Y. Desbois, hoofd van de afdeling „Aanwerving, aanstelling, bevorderingen" van het Directoraat-Generaal Personeelszaken en algemeen beheer van de Commissie en andere ambtenaren deze vergadering bij.

De „voorlichtingsbijeenkomst" werd gevolgd door een massale aanwerving van de uitzendkrachten van verzoekster volgens de naamlijsten die door de dienst Aanwerving van de Commissie waren opgesteld, zodat vanaf 17 maart 1977 stelselmatig contracten werden afgesloten voor het gehele tijdelijke personeel van verzoekster (ongeveer 160 personen) dat op deze vergadering aanwezig was. De betrokken personen werden per 21 maart 1977 aangesteld bij de diensten waaraan verzoekster hen voordien ter beschikking had gesteld en waar zij zich op 17 maart 1977 nog bevonden. Bovendien moet worden beklemtoond dat de offerte-aanvrage slechts een gemiddeld aantal van 75 personen (tussen 50 en 100) betrof. De gehanteerde procedure had ten doel, aan verzoekster ten behoeve van Randstad al het personeel dat zij ter beschikking van de Commissie had gesteld te onttrekken met de actieve medewerking van de diensten van de Commissie.

De *Commissie* geeft een overzicht van het verloop van de onderhavige inschrijvingsprocedure. Zij merkt met name op dat de criteria voor de beoordeling der aanbiedingen die in de aanvrage en de bijlagen waren aangegeven, de volgende waren:

— de verlangde prijs, met inbegrip van „de mogelijkheden van korting ... uit hoofde van de te verwachten maandelijkse omzet",

— de aan het tijdelijk personeel geboden bezoldiging,

— de documenten of getuigschriften waaruit blijkt van de mogelijkheden van de gegadigde, de gevraagde werkzaamheden te verzorgen,

— de bedrijfsomvang van de gegadigde, mede met het oog op het vermogen personeel te leveren in de verschillende staten waar de Commissie haar standplaats, vestigingen of bureaus heeft,

— de rechten en verplichtingen en in het algemeen de contractuele bepalingen die tussen de gegadigde en het ter beschikking gestelde personeel gelden.

Vervolgens merkt zij op dat zij voor de uitvoering van het met verzoekster gesloten contract en overeenkomstig de nationale bepalingen van openbare orde op dit gebied in de loop van de laatste week van elke maand een schriftelijke aanvraag aan verzoekster moest doen toekomen betreffende het voor de daaropvolgende maand benodigde tijdelijke personeel. Verzoekster wierf dan voor dezelfde periode de noodzakelijke uitzendkrachten aan en stelde hen ter beschikking van de Commissie.

Op 22 februari 1977 zond de Commissie, gelet op de afloop van de overeenkomst op 19 maart 1977, aan verzoekster een aanvraag voor de maand maart, beperkt tot het tijdvak van 1 tot 18 maart. Verzoekster wierf het benodigde personeel aan om aan deze aanvrage te voldoen.

Verscheidene tijdelijke krachten vroegen toen aan de diensten van de Commissie naar de redenen van een dergelijke beperking. Het directoraat Personeelszaken

antwoordde dat het contract met verzoekster ten einde liep en dat de Commissie zojuist een nieuw contract met Randstad had gesloten.

De Commissie betwist met klem dat haar diensten, en met name het directoraat Personeelszaken en haar afdeling „Aanwerving, aanstelling, bevorderingen" ook maar de geringste poging hebben gedaan om de overgang van het personeel van verzoekster naar Randstad te opperen of te begunstigen. Wel zou het kunnen zijn dat enkele ambtenaren die tot andere diensten behoren tijdelijk personeel raad hebben gegeven betreffende de maatregelen die hen in staat zouden stellen opnieuw ter beschikking van de Commissie te worden gesteld.

Randstad heeft de Commissie verzocht, de kandidaten nauwkeurig uiteen te zetten wat de voorwaarden waren waaronder zij hun taken bij de Commissie zouden uitvoeren. Daarom heeft de Commissie de heer Desbois, hoofd van de afdeling „Aanwerving, aanstelling, bevorderingen" aangewezen om deel te nemen aan de door Randstad op 17 maart 1977 gehouden voorlichtingsbijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomst heeft de heer Desbois nader verklaard

— dat de tijdelijke krachten geheel afhankelijk waren van Randstad,

— dat de arbeidsvoorwaarden en -tijden voor elk tijdelijk personeelslid door Randstad werden vastgesteld,

— dat het feit dat men ter beschikking van de Commissie was gesteld niet het recht deed ontstaan op deelneming aan eventuele interne vergelijkende onderzoeken of op afwijkende voorschriften wat betreft de normaliter voor de ambtenaren en personeelsleden van de Gemeenschappen gestelde leeftijdsgrenzen in de algemene vergelijkende onderzoeken.

De Commissie sluit uit dat andere inlichtingen door haar ambtenaren zijn verstrekt tijdens de bijeenkomst of bij andere gelegenheden.

In *repliek* verwijt *verzoekster* de Commissie, in haar uiteenzetting betreffende de inschrijvingsprocedure te hebben beweerd dat de offerte-aanvrage en de bijlagen „criteria ter beoordeling van de aanbiedingen" zouden hebben vermeld. In werkelijkheid vermelden de aanvrage en de bijlagen slechts de wijze waarop de aanbiedingen moesten worden gedaan en de voorwaarden waaraan de aanbiedingen moesten voldoen.

Verzoekster is van mening dat de beoordeling van de voordeligste aanbieding moest plaatsvinden in het licht van de door het financieel reglement opgesomde criteria.

Ernstiger evenwel dan deze verwarring is het feit dat de Commissie in haar verweerschrift het „criterium" van de „bedrijfsomvang" van de gegadigde invoert in verband met zijn vermogen personeel te leveren in de verschillende staten waar de Commissie standplaats, vestigingen of bureaus heeft. Een dergelijk „beoordelingscriterium" is volledig in strijd met de offerte-aanvrage die immers luidde: „De Commissie ... is voornemens *bij haar diensten te Brussel* gebruik te maken van tijdelijk personeel voor het verrichten van diensten onder de in bijlage I aangegeven voorwaarden". De voordeligste aanbieding kan slechts worden beoordeeld aan de hand van het object daarvan.

De bewering van de Commissie dat verzoekster de benodigde uitzendkrachten „aanwierf" na de opdracht van de Commissie te hebben ontvangen is in strijd met de feiten. Verzoekster kon binnen de zeer korte termijn tussen de ontvangst van de opdrachten en de uitvoering daarvan immers geen personeel „aanwerven". Alleen omdat zij de benodigde tijdelijke krachten tot haar beschikking had kon verzoekster deze opdrachten uitvoeren.

Na eveneens te hebben bestreden dat de Commissie praktisch haar enige belangrijke cliënt was, verwijst verzoekster naar de bewering van de Commissie dat de SA Randstad haar had verzocht, de kan-

didaten nauwkeurig uiteen te zetten wat de voorwaarden waren waaronder dezen hun taken bij de Commissie zouden uitvoeren. Uit deze verklaring volgt dat Randstad vóór donderdag 17 maart 1977 nog niet beschikte over de uitzendkrachten die zij vanaf maandag 21 maart 1977 ter beschikking van de Commissie ging stellen. Bovendien zond de Commissie een vertegenwoordiger naar de vergadering ten einde de aanstelling te vergemakkelijken. Verzoekster herhaalt ten deze haar bewijsaanbod betreffende de rol die de heer Desbois tijdens deze bijeenkomst precies speelde.

Zelfs indien het optreden van de heer Desbois was beperkt tot hetgeen de Commissie beweert, meent verzoekster dat deze ambtenaar niet heeft voldaan aan zijn verplichting tot terughoudendheid door deel te nemen aan een door een particuliere vennootschap gehouden bijeenkomst.

De *Commissie* ontkent een nieuw beoordelingscriterium ten opzichte van de offerte-aanvrage te hebben ingevoerd. In deze aanvrage werd immers met name gesteld dat de gegadigde gehouden was inlichtingen te verstrekken betreffende onder meer zijn statuten, zijn gestorte kapitaal, zijn plaats van vestiging, zijn „*eventuele andere agentschappen in de verschillende landen . . .*".

De offerte-aanvrage bevatte weliswaar geen specifieke rubriek „beoordelingscriteria", doch het is volgens de Commissie onbetwistbaar dat door de vermelding van de gegevens waarop haar oordeel was gebaseerd de gegadigden duidelijk konden weten volgens welke criteria de Commissie elke aanbieding op haar merites beoordeelde. De mogelijkheid om in verschillende staten bij gelegenheid gebruik te maken van de diensten van dezelfde firma afgezien van het voor Brussel gesloten standaardcontract vormde een — zij het bijkomstig — beoordelingscriterium van de aanbieding.

Het feit dat verzoekster „de benodigde tijdelijke personeelsleden te harer beschikking had" betekent geenszins wat verzoekster tracht duidelijk te maken, te weten dat zij met de uitzendkrachten arbeidscontracten afsloot buiten de tijdvakken waarin zij ter beschikking werden gesteld.

Wat betreft de „bedrijfsomvang" merkt de Commissie op dat verzoekster in de getuigschriften die bij de aanbieding moesten worden gevoegd buiten de Commissie geen enkele cliënt kon opvoeren.

De Commissie herhaalt wat de feiten betreft wat zij reeds heeft gesteld betreffende haar beweerde deelneming aan de aanwerving van kandidaten voor tijdelijk werk door de SA Randstad. Zij voegt eraan toe dat de aanwerving door Randstad vanaf 17 maart 1977 van de voormalige uitzendkrachten van verzoekster die hiervoor een aanvraag indienden, in geen geval in strijd is met het feit dat de gegadigde van meet af aan en zonder de uitzendkrachten van verzoekster te hoeven aantrekken het door de Commissie benodigde personeel ter beschikking had.

Ten aanzien van het recht

1. Schending van wezenlijke vormvoorschriften

Verzoekster betoogt dat het betwiste afwijzende besluit in strijd is met wezenlijke vormvoorschriften voor zover het geen enkele motivering bevat. Een motivering is onontbeerlijk zowel om de partijen wier aanbieding was afgewezen in staat te stellen te beoordelen of zulks is geschied met inachtneming van de voor de Commissie ingevolge artikel 59, lid 2, van het Financieel Reglement en de uitvoeringsverordening geldende regels als om het Hof in staat te stellen zijn toezicht doeltreffend uit te oefenen. Elk afwijzend besluit dat niet uitdrukkelijk met redenen is omkleed is derhalve in strijd met artikel 190 van het EEG-Verdrag en het algemene beginsel van het recht van verdediging waarvan deze bepaling slechts een bijzondere uitdrukking is.

Volgens de *Commissie* is het besluit om het contract aan Randstad te gunnen behoorlijk gemotiveerd, daar de ordonnateur zich bij het door de raadgevende commissie voor aankopen en overeenkomsten uitgebrachte advies heeft aangesloten. Het besluit heeft ten doel de contractant aan te wijzen en niet om de andere gegadigden uit te schakelen. De motivering moet derhalve uitdrukkelijk deze aanwijzing rechtvaardigen; wat betreft de beweegredenen van de afwijzing van de andere aanbiedingen is het voldoende dat zij kunnen worden afgeleid door middel van een a contrario interpretatie.

2. Schending van het Financieel Reglement

Verzoekster betoogt dat het betwiste besluit artikel 59, lid 2, van het Financieel Reglement schendt voor zover het de aanbieding van verzoekster afwijst terwijl

a) deze aanbieding, gelet op de in dit artikel opgesomde beoordelingscriteria voordeliger was dan de in aanmerking genomen aanbieding,

b) de Commissie niet is overgegaan tot een serieus onderzoek van de ingediende aanbiedingen en meer in het bijzonder van de aanvaarde aanbieding.

a) Indien men de in artikel 59, lid 2, vermelde criteria onderzoekt komt de aanbieding van verzoekster onbetwistbaar voordeliger voor dan die van Randstad, immers:

(i) wat betreft de prijs van de prestaties en de kosten welke het gebruik hiervan medebrengt was de aanbieding van verzoekster voor bijna alle posten lager dan die van Randstad;

(ii) het feit dat de technische waarde van de prestaties, de uitvoeringstermijn daarvan alsmede de door verzoekster geboden garanties in vaktechnisch en financieel opzicht volkomen bevredigend waren was afdoende bewezen door haar voorafgaande betrekkingen met de Commissie. De Commissie erkende in het bestreden besluit uitdrukkelijk de waarde van de geleverde prestaties en bracht deze overigens niet meer in het geding.

In dit verband is het verbazingwekkend dat Randstad betere prestaties en garanties kon aanbieden dan verzoekster omdat Randstad op het moment waarop zij haar aanbieding deed nog niet beschikte over het noodzakelijke personeel en zich dit eerst kon verschaffen door het personeel van verzoekster massaal aan te trekken, en wel dank zij de ongeoorloofde medewerking van enkele leden van het personeel van de Commissie.

b) Naar de mening van verzoekster zou een nauwgezet vergelijkend onderzoek van de aanbiedingen hebben aangetoond dat Randstad niet in staat was de verlangde prestaties tijdig te leveren. De Commissie heeft derhalve door het betwiste besluit te nemen de regels van een goede administratie geschonden.

De *Commissie* antwoordt dat uit een vergelijking, gegrond op de in de offerteaanvrage aangegeven beoordelingscriteria, tussen de aanbieding van Randstad en die van verzoekster het volgende blijkt:

— wat betreft de prijzen voor alle gevraagde personeelsgroepen en gelet op de verleende kortingen kwam de aanbieding van Randstad het gunstigst voor van de aanbiedingen die volledig en zonder nadere voorwaarden beantwoordden aan alle specificaties van de offerte-aanvrage;

— de door Randstad werkelijk aan het personeel betaalde salarissen waren ten opzichte van de door de Commissie betaalde prijzen het hoogst. In dit verband dient te worden beklemtoond dat krachtens de Belgische wet van 28 juni 1976 inzake de tijdelijke arbeid „het loon van de uitzendkracht niet lager mag zijn dan dat-

gene waarop hij recht zou hebben gehad, indien hij onder dezelfde voorwaarden als vast werknemer door de gebruiker was in dienst genomen" (artikel 10). De door verzoekster voorgestelde salarissen waren veel lager dan de bezoldigingen die door de Commissie worden betaald aan haar ambtenaren die dezelfde functies uitoefenen als welke aan de uitzendkrachten zijn toevertrouwd (bijlage 5 bij het verzoekschrift);

— Randstad heeft steeds bevredigend gewerkt wanneer men een beroep had gedaan op haar diensten in de gevallen waarin verzoekster moeilijkheden ondervond om personeel ter beschikking van de Commissie te stellen. De diensten van de Commissie maakten daarentegen in de aan de raadgevende commissie voor aankopen en overeenkomsten tezamen met de aanbiedingen voorgelegde analyse (bijlage 7 bij het verweerschrift) verzoekster een aantal verwijten;

— Randstad — waarvan de bedrijfsomvang van meet af aan en zonder dat de uitzendkrachten van verzoekster in dienst behoefden te worden genomen waarborgde dat het noodzakelijke personeel de Commissie ter beschikking stond (uit het register van Randstad blijkt dat zij destijds gemiddeld 3 500 opdrachten per jaar uitvoerde) — noemde in haar aanbieding elf multinationale of grote in België werkzame bedrijven waaraan zij gewoonlijk personeel ter beschikking stelde. Verzoekster heeft geen zodanige opgave gedaan, daar de Commissie in werkelijkheid haar enige belangrijke cliënt is;

— In tegenstelling tot Randstad heeft verzoekster geen enkele informatie overgelegd betreffende haar vermogen prestaties te verzorgen in de verschillende landen waar de Commissie haar standplaats, een vestiging of een bureau heeft.

De overwegingen die de verschillende instanties van de Commissie — na een vergelijkend onderzoek — ertoe hebben gebracht hun keuze op Randstad te laten vallen lijken gerechtvaardigd. Zij maakten het mogelijk de oplossing te vinden die het best past bij de behoeften van de instelling en bij de financiële belangen van de Gemeenschap.

Verzoekster repliceert dat indien „de aan de raadgevende commissie voor aankopen en overeenkomsten voorgelegde analyse" het in artikel 65 van de uitvoeringsvoorschriften van het financiële reglement bedoelde verslag het niet toelaatbaar is dat de betrokken commissie zich ermee tevreden stelt in te staan voor de commentaren en kritieken van de ambtenaar die dit verslag heeft opgesteld.

Bovendien heeft het door deze commissie op 25 februari 1977 uitgebrachte advies betrekking op een ander rapport (CCAM (77) 186), hetwelk niet geproduceerd is. Verzoekster is derhalve verplicht te concluderen tot de afwezigheid van elk reëel onderzoek door deze commissie.

Verzoekster legt als bijlage 3 bij haar repliek een vergelijkende staat over waaruit blijkt dat de door het AEI in 1976 en tijdens de eerste drie maanden van 1977 toegepaste tarieven veel lager zijn dan die van Randstad gedurende dezelfde periode. De tarieven van Randstad waren immers BFR 548 275 per maand hoger dan die van verzoekster.

De bewering in het advies van de raadgevende commissie dat „de werkelijk betaalde salarissen in verhouding tot de betaalde prijzen het hoogst zijn" is wel het toppunt. Volgens de offerte-aanvrage moesten de aanbiedingen vermelden dat op het personeel de bepalingen van de relevante Belgische wetgeving van toepassing zijn. De aanbieding van verzoekster voldoet aan deze voorwaarde (bijlage 2 bij de aanbieding). Welk belang zou het bedrag van de werkelijk aan het tijdelijk personeel betaalde salarissen kunnen hebben nu aan de eisen van sociale aard

ruimschoots wordt voldaan door de Belgische wetgeving? Doch gesteld al dat het aan de uitzendkrachten betaalde salaris een geldig beoordelingscriterium zou vormen, rechtvaardigt zulks nog niet de keuze van Randstad. Immers:

— indien de basistarieven van het AEI en van Randstad beide aan de eisen van de Belgische wet voldoen en bijgevolg aan die van de offerte-aanvrage zou de laagste aanbieding de voorrang moeten hebben;

— de basistarieven van het AEI waren lager dan de door de Commissie aan haar ambtenaren betaalde bezoldigingen, in tegenstelling tot die van Randstad. In dit geval zou de herzieningsclausule (bijlage II bij de aanbieding van het AEI) toepassing gevonden hebben en moest de Commissie het herziene tarief van het AEI vergelijken met dat van Randstad;

— geen der beide basistarieven voldoet aan de eisen van de wet van 1976. Beide tarieven dienen derhalve te worden vergeleken na correctie.

Het AEI verzoekt het Hof de Commissie te gelasten:

— de volledige aanbieding van Randstad over te leggen ten einde te kunnen nagaan of deze een clausule bevat waarin de toepassing van de wet van 1976 wordt gewaarborgd;

— aan te geven welke bezoldigingen zij betaalt aan de ambtenaren die dezelfde werkzaamheden uitoefenen als de gevraagde uitzendkrachten ten einde na te gaan of de door Randstad geboden bezoldigingen overeenstemden met de Belgische wet.

Verzoekster betwist punt voor punt de in de „analyse" (bijlage 7 bij het verweerschrift) gemaakte opmerkingen betreffende de ongunstige ervaringen die de Commissie met verzoekster had opgedaan. Bovendien betwist zij met klem de beweringen in dit document volgens welke zij de brief bij de aanbieding niet zou hebben ondertekend en de bijlage bij de offerte-aanvrage zou bestrijden.

Wat betreft de „bedrijfsomvang" van de vennootschap Randstad die haar geschikter maakte dan verzoekster om personeel aan de Commissie te leveren herhaalt verzoekster dat Randstad een aanwervingsbijeenkomst had moeten houden waarvoor zij alle uitzendkrachten van verzoekster had uitgenodigd en dat zij hen bij deze gelegenheid massaal in dienst had genomen.

Het AEI verzoekt het Hof, de Commissie te gelasten de lijst van uitzendkrachten die door Randstad vanaf 21 maart 1977 ter beschikking zijn gesteld te produceren, waardoor het mogelijk is vast te stellen dat deze uitzendkrachten dezelfde zijn als de door verzoekster geleverde.

Bovendien heeft Randstad in maart 1977 advertenties in de kranten geplaatst ten einde personeel in dienst te nemen waarvan de kwalificaties precies beantwoorden aan die welke in de offerte-aanvrage van de Commissie werden gevraagd (bijlage 9 bij de repliek).

De zoëven genoemde omstandigheden wettigen de conclusie dat op het moment waarop Randstad is ingegaan op de offerte-aanvrage zij nog niet over voldoende personeel beschikte.

Wat betreft het feit dat verzoekster geen referentie heeft overgelegd „betreffende haar vermogen om prestaties te verzorgen in de verschillende landen waar de Commissie haar standplaats, een vestiging of een bureau heeft": dit is volkomen logisch omdat de offerte-aanvrage was beperkt tot de diensten van de Commissie te Brussel. De inaanmerkingneming van dit bijkomend element vervalst het beginsel van gelijkheid tussen de gegadigden en van het noodzakelijk vergelijkbare karakter van de aanbiedingen.

In dupliek maakt de *Commissie* de inleidende opmerking dat uit verschillende argumenten evenals uit alle verzoeken om instructiemaatregelen van verzoekster blijkt dat deze niet alleen (hetgeen haar

goed recht is) een controle vraagt van de wettigheid van het genomen besluit maar ook van het werkelijk bestaan, de juistheid en de relevantie van de feiten waarop de Commissie haar beoordeling heeft gegrond. Verzoekster verlangt dat de besluiten ter voorbereiding van het advies van de raadgevende commissie, de discussies die binnen deze commissie hadden plaatsgehad, de beoordeling van de diensten van de Commissie betreffende de behoefte aan tijdelijk personeel en het besluit van de Commissie zich bij het advies van de raadgevende commissie aan te sluiten opnieuw worden onderzocht, om te beoordelen of deze gepast waren. De Commissie verzet zich tegen deze poging de in artikel 173 van het Verdrag geopende beroepsweg uit te breiden.

De Commissie verklaart vervolgens dat de raadgevende commissie door de verantwoordelijke dienst een analyse kreeg voorgelegd van de ingediende aanbiedingen, met als bijlage de aanbiedingen en de daarbij gevoegde documentatie. Dit verslag had nummer CCAM (77) 186. Aan dit document had de Commissie de analyse betreffende verzoekster ontleend (bijlage 7 bij het verweerschrift — onder de rubriek „Vergelijkende studie van de aanbiedingen"). Het is de plicht van de Commissie tegenover verzoekster het vertrouwelijk karakter van de gegevens betreffende de andere gegadigden te waarborgen.

Het proces-verbaal van de raadgevende commissie (bijlage 3 bij het verweerschrift) toont aan dat dit verslag werd onderzocht door het raadgevende technische orgaan van de Commissie die het werkelijk bestaan en de relevantie van alle elementen welke tot de keuze van de aanbieding van Randstad hebben geleid kon beoordelen.

Verzoekster beoogde de grenzen van een heronderzoek van de wettigheid van het besluit te overschrijden om over te gaan tot een analyse van de door de raadgevende commissie toegepaste beoordeling van de feiten.

Elementen die hebben geleid tot de keuze van de aanbieding van Randstad

De tarieven

De door verzoekster overgelegde berekeningen in bijlage 3 bij de repliek missen elke grondslag. Zij zijn immers gebaseerd op de prijzen zoals voorgesteld in de aanbieding van verzoekster zonder rekening te houden met de prijsverhogingsclausule. Indien men de Belgische wet betreffende uitzendkrachten had moeten toepassen, zouden de door de Commissie te betalen tarieven veel hoger zijn geweest.

In feite heeft de Commissie de prijzen van verzoekster onderzocht op basis van de prijsverhogingsclausule. Hiervan uitgaande en gelet op de te verwachten kortingen (die samenhingen met het door de Commissie voor de toekomst beoogde personeelsbeleid) leek de aanbieding van Randstad van de aanbiedingen die volkomen en zonder voorwaarden beantwoorden aan alle specificaties van de offerte-aanvrage, het voordeligst.

De door verzoekster in bijlage 3 bij de repliek toegepaste extrapolatie tussen de periode januari 1976 — maart 1977 en de twee jaren waarin de nieuwe overeenkomst werd toegepast hangt samen met een subjectieve beoordeling van verzoekster terwijl de verwachting voor de toekomst verband houdt met de beoordeling van de Commissie wat betreft haar personeelsbeleid hetwelk tot aanzienlijke wijzigingen kan leiden (punt 2, bijlage I bij de offerte-aanvrage).

Het salarisniveau van de uitzendkrachten

Nu de prijzen en elke andere voorwaarde gelijk zijn is het onbetwistbaar dat het in het belang van de Commissie was een gegadigde te kiezen die in verhouding tot de gevraagde prijzen aan het personeel salarissen bood die mede het hoogste waren. De verhouding prijs-bezoldiging was in de aanbieding van Rand-

stad veel interessanter dan in die van verzoekster.

De met verzoekster opgedane en in de vergelijkende studie van de aanbiedingen aangegeven ongunstige ervaring

De Commissie onderzoekt puntsgewijze de door verzoekster in repliek aangevoerde argumenten en legt bij wijze van voorbeeld een aantal documenten over om de gegrondheid van de kritiek in de „vergelijkende studie van de aanbiedingen" aan te tonen.

Zij wenst te beklemtonen dat het feit dat verzoekster in het verleden niet tot volle tevredenheid heeft gewerkt evenals andere negatieve aspecten van haar aanbieding (zoals de afwezigheid van een handtekening in de brief bij de aanbieding — opgenomen in bijlage 4) slechts een der elementen vormde die in het kader van de beoordeling die haar heeft geleid tot de keuze van de aanbieding van Randstad in aanmerking zijn genomen.

De Commissie wijst erop dat het in het kader van een offerte-aanvrage in elk geval aan haar staat te beoordelen welk belang moet worden gehecht aan de verschillende criteria waarop zij haar keuze baseert.

3. Schending van de verordening van de Commissie van 30 juni 1975 houdende uitvoeringsvoorschriften betreffende een aantal bepalingen van het Financieel Reglement (PB nr. L 170 van 1 juli 1975)

Volgens *verzoekster* is het bestreden besluit in strijd met artikel 61, tweede alinea, van de uitvoeringsverordening, hetwelk bepaalt:

„Aanbiedingen die niet voldoen aan de in de aanvraag van aanbiedingen gestelde eisen worden uitgesloten."

Punt 3 van de offerte-aanvrage bepaalde immers dat de aanbieding „vergezeld moest gaan van documenten of getuigschriften waaruit de mogelijkheden bleken . . . de gevraagde prestaties te verzorgen". Daar Randstad op het moment waarop zij haar aanbieding heeft ingediend absoluut niet in staat was de gevraagde prestaties te verzorgen had de Commissie haar aanbieding op grond van artikel 61, tweede alinea, van de uitvoeringsverordening moeten afwijzen.

De *Commissie* merkt op dat de aanbieding van Randstad vergezeld ging van getuigschriften en documenten die aantoonden dat zij in staat was de noodzakelijke prestaties te verzorgen.

4. Misbruik van bevoegdheid

Verzoekster merkt op dat de inschrijvingsprocedure niet werd gehanteerd om de Commissie het meest gunstige aanbod van de concurrerende firma's te leveren, doch om op onrechtmatige wijze een van hen, namelijk Randstad, te begunstigen. Dit blijkt niet alleen uit het feit dat de door verzoekster ingediende prijsvoorstellen voordeliger waren dan die van Randstad maar ook uit het feit dat onmiddellijk na de inschrijvingsprocedure werd overgegaan tot het opnieuw aanstellen van personeel, aan welke praktijk ambtenaren van de Commissie hebben deelgenomen, hetgeen onontbeerlijk was opdat Randstad aan haar contractuele verplichtingen jegens de Commissie kon voldoen.

De *Commissie* verklaart nader dat het wettige doel van het besluit was, tegen redelijke economische voorwaarden de dienst te verkrijgen welke het meest passend bij de eisen van de Commissie werd geacht. Zij meent te hebben aangetoond dat de keuze van Randstad — waartoe alle technische, besluitvormende en controle-instanties eenstemmig waren gekomen — gerechtvaardigd en redelijk is met het oog op de velerlei eisen van de instelling.

Om de beweringen van verzoekster die als aanwijzingen voor een misbruik van bevoegdheid worden voorgesteld te weerleggen, verwijst de Commissie naar haar voorafgaande argumenten en voegt zij hieraan wat betreft de door Randstad

enerzijds en verzoekster anderzijds voorgestelde prijzen toe dat verzoekster de gegevens op tendentieuze wijze presenteert door in bijlage 9 bij het verzoekschrift haar prijzen na aftrek van de korting te vergelijken met de prijzen van Randstad vóór aftrek.

5. Het verzoek om schadevergoeding

In haar *verzoekschrift* merkt *verzoekster* op dat de Commissie, door haar aanbieding af te wijzen en die van Randstad te aanvaarden terwijl deze laatste minder voordelig was en in elk geval niet beantwoordde aan de in de offerte-aanvrage gespecificeerde eisen, een fout heeft begaan die voor haar de verplichting medebrengt de schade die hieruit voor verzoekster is voortgevloeid te herstellen. Het onrechtmatige karakter van het optreden van de Commissie wordt versterkt door het ongebruikelijke gedrag van sommige harer ambtenaren en met name van het hoofd van de afdeling „Aanwerving, aanstelling, bevorderingen".

Gelet op de door de offerte-aanvrage voorziene contractsduur van twee jaar, de omvang van de door verzoekster bij de Commissie tijdens de drie voorafgaande jaren bereikte gemiddelde omzet en de inbreuk die werd gemaakt op haar reputatie met de praktijken tot aanwerving van haar personeel vanaf 17 maart 1977 raamt verzoekster dit verlies op:

— BFR 20 000 000 voor het verlies van de overeenkomst,

— BFR 6 500 000 voor de onttrekking van haar personeel, en

— BFR 100 000 voor de morele schade.

De *Commissie* beklemtoont in haar *verweerschrift* dat, al zou het bestreden besluit worden vernietigd, verzoekster slechts aanspraak kan maken op vergoeding van schade wegens het verlies van de overeenkomst indien zij het bewijs levert dat zij er recht op heeft als enige onder de gegadigden te worden gekozen.

De Commissie heeft reeds nader verklaard dat zij niet via bepaalde ambtenaren de verantwoordelijkheid op zich had genomen bij de indienstneming door Randstad van uitzendkrachten die door verzoekster aan de Commissie ter beschikking waren gesteld. In elk geval liepen de arbeidsovereenkomsten tussen verzoekster en deze uitzendkrachten en de overeenkomst tussen verzoekster en de Commissie gelijktijdig af.

Wat betreft de beweerde morele schade stelt de Commissie vast dat verzoekster geen begin van bewijs bijbrengt betreffende de schade die zij zou hebben geleden. Zij preciseert evenmin de rechtsbeginselen die haar aanspraken in casu beheersen.

Verzoekster levert voor haar beweringen betreffende de raming van de schade die zij zou hebben geleden geen schijn van bewijs.

In *repliek* vraagt *verzoekster* het Hof, de Commissie te gelasten de negentien aanbiedingen over te leggen waardoor kan worden vastgesteld of de aanbieding van verzoekster het voordeligst is.

Wat haar schade betreft geeft verzoekster nader aan dat haar aanwervings- en selectiekosten van 1970 tot 1976 BFR 10 285 207 hebben bedragen (bijlage 11 bij de repliek). Haar inspanningen zijn teniet gedaan door het gedrag van de Commissie die heeft samengewerkt met de aanwerving van dit personeel door Randstad. De raming van de geleden schade op BFR 6 500 000 is dus aan de zeer lage kant.

Anderzijds bedragen de bedrijfsresultaten van verzoekster gedurende de laatste drie jaren tezamen BFR 31 545 000 vóór belastingen. De misgelopen overeenkomst — met een minimumduur van twee jaar — betekent een gemiddeld verlies van

$$\frac{31\,545\,000 \times 2}{3} =$$

meer dan BFR 20 000 000.

Het verzochte deskundigenonderzoek kan de omvang van deze schade bevestigen.

In *dupliek* betwist de *Commissie* met name het bestaan van enige schade uit hoofde van de onttrekking van het personeel. Deze schade kon immers slechts ontstaan door de onmogelijkheid aan reeds overeengekomen verplichtingen te voldoen. Verzoekster heeft niet alleen het bestaan van dergelijke verplichtingen niet aangetoond, maar het staat ook vast dat zij deze niet had daar zij geen andere cliënten dan de Commissie had. Zelfs indien er ook een abstracte schade zou kunnen bestaan doordat het verzoekster niet mogelijk is nieuwe overeenkomsten te verkrijgen, vindt het verlies van dergelijke overeenkomsten als gevolg van de onttrekking van het personeel zijn oorzaak rechtstreeks in de concurrentieverhoudingen. Het spreekt immers vanzelf dat wanneer verzoekster haar uitzendkrachten tot werkloosheid doemt omdat zij niet in staat is hun onmiddellijk een nieuwe overeenkomst voor te leggen zij zich automatisch verspreiden naar gelang van de aanbiedingen van werk die de andere ondernemingen hun kunnen doen.

De Commissie voegt eraan toe dat bij het bedrag van BFR 6 500 000 dat wegens schadevergoeding uit dien hoofde wordt gevorderd, geen rekening wordt gehouden met het feit dat de uitgaven door verzoekster waren gedaan ter uitvoering van de contracten die verzoekster van 1970 tot 1977 met de Commissie had gesloten. Het ging om normale kosten om het lopende contract uit te voeren en niet om een „menselijk kapitaal" voor de toekomst te vormen.

Tenslotte is het bedrag van BFR 20 000 000, gevorderd als vergoeding voor het verlies van de overeenkomst op geen enkele berekeningsbasis gegrond, daar een door verzoekster gedane verklaring betreffende de bedrijfsresultaten niet in aanmerking kan worden genomen.

De SA Randstad als *interveniënte* verklaart zich volledig aan te sluiten bij de argumenten van de Commissie om te concluderen tot de afwijzing van het door verzoekster ingesteld beroep. Zij is evenwel van mening, enkele opmerkingen te moeten formuleren ter staving van haar verzoek tot interventie.

De feiten

Interveniënte merkt op dat eind februari 1977, toen zij nog niet op de hoogte was gesteld van het feit dat haar aanbieding door de Commissie was gekozen, verscheidene harer uitzendkrachten die reeds bij de Commissie werkten alsmede uitzendkrachten van verzoekster zich hebben vervoegd bij haar agentschappen te Brussel om zich te laten inschrijven.

Geen enkel adres was door de Commissie aan interveniënte medegedeeld. Nadat het personeel van verzoekster had vernomen dat verzoeksters contract met de Commissie op 19 maart 1977 afliep en dat de nieuw gekozen leverancier interveniënte was, had het zich spontaan bij haar ingeschreven vóórdat het per brief was opgeroepen voor de vergadering van 17 maart 1977.

Interveniënte verklaart nader dat zij ten volle in staat was om vanaf 21 maart 1977 het met de Commissie gesloten contract te vervullen. In de loop van 1976 had zij 1302 inschrijvingen van uitzendkrachten geregistreerd terwijl in de loop van 1977 2173 inschrijvingen van uitzendkrachten bij haar agentschappen plaatsvonden. Met name in het tijdvak tussen 1 december 1976 en 25 maart 1977 werden door interveniënte 489 inschrijvingen van uitzendkrachten geregistreerd.

Weliswaar zijn door interveniënte 116 uitzendkrachten van verzoekster in dienst genomen onder volkomen wettige omstandigheden, doch dit was niet door gebrek aan uitzendkrachten maar om duidelijke menselijke redenen, namelijk om daardoor werkloosheid van talrijke uitzendkrachten te voorkomen. Bovendien moest worden vermeden dat sommige diensten van de Commissie ontregeld werden.

Interveniënte produceert haar aanbieding van 21 december 1976 zodat kan worden vastgesteld dat zij alle nadere gegevens

en bewijsstukken waarom in de offerte-aanvrage van de Commissie werd verzocht, heeft overgelegd.

Ten aanzien van het recht

Hoewel zij zich aansluit bij het argument van de Commissie dat de in bijlage 3 bij de repliek overgelegde berekeningen elke grondslag ontberen doordat zij zijn gemaakt op basis van de in de aanbieding voorgestelde prijzen (uurtarieven) waarbij derhalve geen rekening wordt gehouden met de *prijsstijgingsclausule*, verschaft interveniënte nadere gegevens (met name tabellen betreffende het verschil in facturering tussen haarzelf en verzoekster) over de fouten die zij heeft bemerkt in de vergelijking van de aanbiedingen welke verzoekster in genoemde bijlage heeft gemaakt. Uit deze nadere gegevens volgt dat het werkelijke prijsverschil uitgedrukt in percenten slechts 4,6 % ten gunste van verzoekster bedraagt.

In haar schriftelijke opmerkingen op de memorie van interveniënte betoogt *verzoekster* met name dat de bijeenkomst van 17 maart 1977 ten doel had met toestemming en hulp van de Commissie het tijdelijk personeel van verzoekster over te plaatsen ten gunste van interveniënte. In dit opzicht was de operatie volledig geslaagd omdat na afloop van deze bijeenkomst 163 uitzendkrachten en niet 116 zoals interveniënte ten onrechte beweert bij haar in dienst kwamen.

Wat betreft de vergelijking van de aanbiedingen, merkt verzoekster op dat interveniënte ook na een „correctie" van de bedragen in de aanbieding van verzoekster toegeeft dat deze aanbieding het gunstigst was zelfs als „het werkelijk in rekening gebrachte verschil in percenten slechts 4,6 % ten gunste van de SA Agence Européenne d'Intérims bedraagt". Dit is duidelijk in strijd met de bewering van de Commissie dat de aanbieding van interveniënte van de aanbiedingen die volledig en zonder nadere voorwaarden aan alle specificaties van de offerte-aanvrage voldeden het gunstigst leek.

Vorengenoemde feiten bevestigen en versterken de door verzoekster tot staving van haar vordering aangevoerde middelen.

1. Schending van wezenlijke vormvoorschriften

Het feit dat interveniënte erkent dat haar aanbieding in vergelijking met die van verzoekster niet de laagste was toont duidelijk aan dat de door de Commissie genoemde motieven om de aanbieding van verzoekster af te wijzen niet gegrond waren.

2. Schending van het Financieel Reglement

Duidelijk blijkt dat in strijd met het bepaalde in artikel 59, lid 2, van het Financieel Reglement niet de kandidaat die de laagste aanbieding heeft ingediend is gekozen. Interveniënte geeft dit uitdrukkelijk toe, zelfs indien het volgens haar slechts gaat om een verschil van 4,6 %. Volgens verzoekster is dit verschil echter 10 %.

Verzoekster merkt voorts op dat de prijs voor de cliënt die zij heeft aangeboden het laagst blijft, zelfs indien men deze aanpast — zoals trouwens wordt voorgeschreven door artikel 10 van de wet van 28 juni 1976 — aan de hand van het aan de gemeenschapsambtenaren geboden bezoldigingsbedrag. Verzoekster heeft zulks aangetoond (in bijlage 5 bij haar opmerkingen) voor wat de meertalige telexistes en de tweetalige typistes betreft. Zij kan dit evenwel niet aantonen voor de andere personeelscategorieën daar zij de communautaire bezoldigingen die op hen van toepassing zijn niet kent. Zij herhaalt derhalve het verzoek, de in punt 1 (g) van haar repliek subsidiair genoemde documenten over te leggen.

De door verzoekster verleende kortingen zijn misschien lager dan die van interveniënte maar zij betreffen ook lagere tarieven, zodat de rekeningen van verzoek-

ster, *zelfs na aftrek van de kortingen* veel lager uitvallen dan die van interveniënte.

3. Misbruik van bevoegdheid

Indien men aanneemt, zoals interveniënte beweert, dat vanaf eind februari 1977, vóórdat het resultaat van de offerte-aanvrage officieel bekend was, de van verzoekster afkomstige uitzendkrachten zich hebben ingeschreven bij de agentschappen van interveniënte, dan komt dit omdat zij op de hoogte waren gesteld van de keuze van het nieuwe uitzendbureau door de Commissie. Welnu, deze informatie kon slechts afkomstig zijn van de diensten van de Commissie zelf. Deze aanwijzing toont tezamen met de andere reeds genoemde het gebrek aan objectiviteit aan waarvan de Commissie heeft blijk gegeven bij het onderzoek van de kandidaten voor de offerte-aanvrage en wel ten nadele van verzoekster en ten voordele van interveniënte.

Hoewel de *Commissie* de conclusies en, in hoofdzaak, de argumenten in de memorie van interveniënte deelt, merkt zij toch op dat de prijsvergelijking waarvan sprake is in de „tabellen betreffende het verschil in facturering tussen de SA Randstad en de SA AEI" welke in bijlage 2 bij genoemde memorie zijn vermeld, voor interveniënte rekening houdt met de werkelijk gehanteerde prijzen en voor verzoekster met de prijzen zoals zij in de aanbieding staan vermeld, zonder dat rekening wordt gehouden met de prijsstijgingsclausule welke moest worden toegepast om de aanbieding van verzoekster verenigbaar te maken met de bepalingen van artikel 10 van de Belgische wet van 28 juni 1976.

De Commissie herhaalt ten deze bijgevolg de in dupliek aangevoerde argumenten.

IV — Aan de Commissie gestelde vraag

Gezien de vaststelling van interveniënte op blz. 7 van haar memorie wordt de Commissie verzocht gedetailleerd en gelet op alle in aanmerking te nemen elementen (aanpassingsclausules, clausules betreffende de index, kortingen) aan te tonen waarom zij van mening was dat de aanbieding van de vennootschap Randstad gunstiger was dan die van verzoekster.

V — Mondelinge behandeling

Overwegende dat verzoekster, ten deze vertegenwoordigd door M. Waelbroeck, P. Gigon en G. Vandersanden, advocaten te Brussel, de Commissie, ten deze vertegenwoordigd door haar gemachtigde P. Campogrande, en interveniënte, ten deze vertegenwoordigd door L. Jedid en X. Magnée, advocaten te Brussel, ter terechtzitting van 15 juni 1978 mondelinge opmerkingen hebben gemaakt;

dat de gemachtigde van de Commissie in antwoord op de door het Hof gestelde schriftelijke vraag toelichtingen heeft verschaft betreffende de vergelijking van de prijzen der door verzoekster en interveniënte ingediende aanbiedingen en heeft verklaard dat de Commissie bereid was een vóór de terechtzitting aan de advocaten van verzoekster ter inzage gegeven document betreffende een aantal vergelijkende tabellen over te leggen indien het Hof zulks wenselijk achtte;

dat de advocaten van verzoekster zich zowel mondeling ter terechtzitting als per brief van 20 juni 1978 aan het Hof ertegen hebben verzet dat dit document waarvan de gemachtigde van de Commissie ter terechtzitting gewag heeft gemaakt en hetwelk niet tijdig aan de advocaten van verzoekster is overgelegd, in het dossier wordt opgenomen en dat het Hof rekening houdt met de op dit document gegronde toelichtingen van de Commissie;

dat het Hof de Commissie heeft verzocht het betrokken document over te leggen en op 29 juni 1978 heeft besloten de mondelinge behandeling te heropenen en de datum van de terechtzitting hiervoor op 19 september 1978 heeft vastgesteld;

dat verzoekster op 15 september 1978 ter griffie van het Hof schriftelijke opmerkingen inzake genoemd document heeft ingediend;

dat verzoekster, ten deze vertegenwoordigd door R. Libiez, P. Gigon en G. Vandersanden, advocaten te Brussel, de Commissie, ten deze vertegenwoordigd door haar gemachtigde P. Campogrande en interveniënte, ten deze vertegenwoordigd door L. Jedid en X. Magnée, ter terechtzitting van 19 september 1978 mondelinge opmerkingen hebben gemaakt;

dat de advocaat-generaal ter terechtzitting van 11 oktober 1978 conclusie heeft genomen.

Ten aanzien van het recht

1 Overwegender dat verzoekster, de onderneming Agence Européenne d'Intérims SA op 3 mei 1977 bij het Hof beroep heeft ingesteld, strekkende enerzijds tot nietigverklaring van het besluit van de Commissie van 1 maart 1977 tot afwijzing van verzoeksters aanbieding op een door de Commissie uitgeschreven offerte-aanvrage ten einde tijdelijk personeel te werk te stellen en anderzijds tot veroordeling van de Commissie tot betaling van vergoeding van de schade die verzoekster zou hebben geleden als gevolg van genoemd besluit en wegens het gedrag van enkele ambtenaren van de Commissie;

2 dat uit de stukken blijkt dat de Commissie, die in november 1976 had besloten een einde te maken aan de sedert 1970 bestaande overeenkomsten met verzoekster tot terbeschikkingstelling van tijdelijk personeel, op 7 december 1976 een besloten offerte-aanvrage in de zin van artikel 59, lid 2, van het Financieel Reglement van 25 april 1973 van toepassing op de algemene begroting der Europese Gemeenschappen (PB L 116 van 1973, blz. 1) voor tijdelijk personeel heeft uitgeschreven, aan welke verzoekster op de voorgeschreven wijze heeft deelgenomen;

3 dat de Commissie zowel betreffende de inhoud en de tekst van de uitnodiging tot inschrijving als over de te volgen procedure vooraf het niet verplichte advies van de raadgevende commissie voor aankopen en overeenkomsten (hierna te noemen „raadgevende commissie") heeft gevraagd;

4 dat verzoekster alsmede achttien andere gegadigden een aanbieding hebben ingediend op de in de offerte-aanvrage voorgeschreven wijze;

5 dat de aanbiedingen overeenkomstig de bepalingen van artikel 62 van het Financieel Reglement met verzoek om advies zijn voorgelegd aan de raadgevende commissie, waarna deze op 25 februari 1977 een advies ten gunste van het sluiten van een contract met de vennootschap Randstad SA (hierna te noemen „Randstad") heeft uitgebracht voor de terbeschikkingstelling van tijdelijk personeel aan de Commissie;

6 dat de ordonnateur zich aansloot bij de beoordeling van de raadgevende commissie, waarna de Commissie besloot, na goedkeuring van de financiële controleur over te gaan tot de sluiting van de overeenkomst met Randstad;

7 dat de Commissie bij brief van 1 maart 1977 verzoekster heeft meegedeeld dat haar aanbieding niet in aanmerking was genomen;

8 dat vervolgens de meeste uitzendkrachten die voordien door verzoekster te werk waren gesteld, hun diensten hebben aangeboden aan Randstad, die hen inderdaad heeft aangeworven;

9 Overwegende dat het Hof bij beschikking van 30 november 1977 de interventie van Randstad ter ondersteuning van de conclusies van de Commissie strekkende tot ongegrondverklaring van het beroep heeft toegestaan;

10 Overwegende dat verzoekster nietigverklaring vordert van het besluit van de Commissie van 1 maart 1977 tot afwijzing van haar aanbieding en zich daartoe beroept op schending van wezenlijke voorschriften, schending van het Financieel Reglement van 25 april 1973 evenals van de uitvoeringsvoorschriften hiervan en op misbruik van bevoegdheid, hetgeen door de Commissie wordt betwist;

11 dat partijen bij het bepalen van hun standpunt geen enkele vraag hebben opgeworpen betreffende de rechtmatigheid van de mate waarin de Commissie is overgegaan tot de tewerkstelling van uitzendkrachten om zich te verzekeren van het noodzakelijk personeel voor de uitvoering van haar permanente functies;

12 Overwegende in de eerste plaats dat verzoekster tot staving van het middel schending van wezenlijke vormvoorschriften betoogt dat de afwijzing van haar aanbieding, die de Commissie haar heeft medegedeeld bij brief van

1 maart 1977, niet met redenen was omkleed, hetgeen in strijd is met de motiveringsplicht die krachtens artikel 190 van het Verdrag op de Commissie rust;

13 Overwegende dat, nu de afwijzing van verzoeksters aanbieding slechts het noodzakelijke en onvermijdelijke gevolg was van het besluit, de overeenkomst met Randstad te sluiten, het niet noodzakelijk was deze afzonderlijk met redenen te omkleden;

14 Overwegende dat verzoekster in de tweede plaats betoogt dat het ten gunste van interveniënte genomen besluit in strijd is met de bepalingen van artikel 59, lid 2, van het Financieel Reglement, voor zover het de afwijzing van de aanbieding van verzoekster behelst terwijl

a) deze aanbieding met het oog op de in dit lid opgesomde beoordelingsgegevens voordeliger was dan de in aanmerking genomen aanbieding, en

b) de Commissie niet is overgegaan tot een diepgaand onderzoek van de ingediende aanbiedingen, met name van de in aanmerking genomen aanbieding;

15 dat artikel 59, lid 2, van het Financieel Reglement bepaalt:

„Een overeenkomst na gevraagde aanbiedingen is een overeenkomst, gesloten tussen partijen naar aanleiding van een uitnodiging tot inschrijving. In dit geval kan vrijelijk die aanbieding worden gekozen welke het voordeligst wordt geacht, gezien de prijs van de prestaties, de kosten welke het gebruik hiervan medebrengt en hun technische waarde, alsmede de door elk der gegadigden geboden garanties in vaktechnisch en financieel opzicht, alsmede de leverings- of uitvoeringstermijn.

Aanvragen van aanbiedingen zijn . . . besloten indien zij slechts gericht worden tot degenen die men besloten heeft te raadplegen wegens hun bijzondere kwalificaties";

16 Overwegende dat luidens deze bepaling van het Financieel Reglement de administratie vrijelijk de aanbieding kan kiezen welke het voordeligst wordt geacht, hetgeen haar een bepaalde beoordelingsvrijheid laat;

17 dat niet is bepaald dat bij de beoordeling van de technische en financiële elementen alleen het prijselement de doorslag moet geven;

18 dat het Financieel Reglement zelf door in artikel 62 te bepalen dat de overeenkomsten waarmede een bedrag gemoeid is van meer dan 12 000 rekeneenheden bij elke instelling, alvorens de ordonnateur een besluit neemt, met verzoek om advies worden voorgelegd aan een raadgevende commissie voor aankopen en overeenkomsten, een regeling bevat voor de controle van de beoordelingsbevoegdheid van de administratie;

19 dat in het onderhavige geval op het voorstel om een overeenkomst met Randstad te sluiten een gunstig advies van de raadgevende commissie is uitgebracht;

20 dat hoewel het Hof bevoegd is, toezicht te houden op de beoordeling door de diensten van de Commissie ten einde het eventuele bestaan van misbruik van bevoegdheid of van een ernstige en klaarblijkelijke beoordelingsfout vast te stellen, het toch rekening dient te houden met de aan het bevoegde gezag, met inbegrip van de raadgevende commissie, toegekende beoordelingsvrijheid bij de in het belang van de dienst in aanmerking te nemen elementen voor het nemen van een besluit, een overeenkomst aan te gaan om tijdelijk personeel ter beschikking van een instelling te stellen;

21 Overwegende dat verzoekster met name door overlegging van een aantal vergelijkende cijfertabellen heeft getracht aan te tonen dat de vaststelling van de Commissie dat de aanbieding van Randstad het gunstigst was kennelijk onjuist was;

22 dat daarentegen de Commissie op verzoek van het Hof berekeningen heeft overgelegd tot staving van haar bewering dat de door Randstad geboden prijzen voordeliger waren dan de door verzoekster voorgestelde;

23 dat verzoekster schriftelijke opmerkingen heeft ingediend betreffende de berekeningen van de Commissie;

24 Overwegende dat, mits de Commissie de aanbiedingen op billijke wijze op dezelfde basis en volgens dezelfde criteria heeft beoordeeld, de keuze van de gehanteerde methodes om de aanbiedingen te vergelijken niet in het geding kan worden gebracht;

25 Overwegende dat het derhalve noodzakelijk is de door de Commissie gehanteerde vergelijkingsmethodes te onderzoeken;

26 dat de Commissie de berekeningen van haar diensten bij het onderzoek van de prijzen der aanbiedingen in grote lijnen heeft toegelicht;

27 dat zij volgens haar verklaringen een schaal had opgesteld van de netto-uurbezoldigingen van haar ambtenaren en personeelsleden die dezelfde functies uitoefenen als welke in de offerte-aanvrage van de uitzendkrachten werden vereist;

28 dat de door de gegadigden voorgestelde bruto-bezoldigingen werden herleid tot het nettobedrag door hieraan 14,8 % vakantiegeld toe te voegen en hiervan het in te houden bedrag en de sociale bijdragen ten laste van de werknemer af te trekken;

29 dat een vergelijking van de aldus berekende bedragen met de schaal der netto-bezoldigingen van de ambtenaren of personeelsleden van de Commissie heeft aangetoond dat de aanbieding van verzoekster in de meeste gevallen niet voldeed aan artikel 10 van de op 1 december 1976 in werking getreden Belgische wet van 28 juni 1976 (Belgisch Staatsblad van 7 augustus 1976), waarin wordt bepaald dat het loon van de uitzendkracht niet lager mag zijn dan datgene waarop hij recht zou hebben gehad, indien hij onder dezelfde voorwaarden als vast werknemer door de gebruiker in dienst was genomen, zodat de Commissie overeenkomstig de in de aanbieding van verzoekster voorkomende herzieningsclausule de noodzakelijke verhogingscoëfficiënten berekende en deze op de door verzoekster gevraagde prijzen toepaste;

30 dat na toepassing van de herzieningsclausule gebleken is dat de prijzen van verzoekster bijna alle hoger waren dan die van Randstad, welke laatste alle reeds boven de schaal van de Commissie lagen;

31 dat de Commissie vervolgens de te verwachten behoefte aan uitzendkrachten volgens het door haar beoogde personeelsbeleid heeft geraamd, en de kosten van de aanbiedingen heeft vergeleken door de door de gegadigden voorgestelde uurtarieven — voor verzoekster na toepassing van de herzieningsclausule — te vermenigvuldigen met het in de genoemde raming vastgesteld aantal uren en door de eventuele invloed van de index en de kortingen toe te passen;

32 dat men ten aanzien van de index is uitgegaan van de ontwikkeling hiervan in 1976;

33 dat uit vorengenoemde bewerkingen bleek dat de prijzen van verzoekster hoger waren dan die van Randstad;

34 Overwegende dat de kritiek van verzoekster tegen de door de Commissie gekozen berekeningsmethodes in hoofdzaak is gericht op de beoordelingsgegevens die daarbij worden gehanteerd en met name op de keuze van de op 31 december 1976 geldende netto-bezoldigingen van de ambtenaren van de Commissie als criterium voor het voldoen aan artikel 10 van de Belgische wet, de raming van de behoefte aan uitzendkrachten en de verwijzing naar de ontwikkeling van de index in 1976 als criterium van de invloed van de index op de voorgestelde prijzen;

35 dat, gelet op het feit dat toen de Commissie de Belgische wet moest toepassen voor haar berekeningen, deze wet zojuist in werking was getreden en gelet op het ontbreken van nauwkeurige aanwijzingen, men de Commissie niet kan verwijten dat zij de in december 1976 geldende netto-uurbezoldiging van de ambtenaren van de Commissie die dezelfde functies uitoefenen als welke in de offerte-aanvrage voor tijdelijk personeel werden aangegeven, als criterium heeft genomen om vast te stellen of de beide aanbiedingen voldeden aan de bepalingen van artikel 10 van de Belgische wet;

36 dat de Commissie anderzijds de aanbiedingen met name moest beoordelen aan de hand van een raming van haar toekomstige behoeften en meer in het bijzonder van het aantal uren waarvoor tijdelijk personeel benodigd was alsmede van de verdeling van dit personeel over beroepscategorieën, welke raming alleen door de Commissie kan worden verricht;

37 dat blijkens de berekeningen van de Commissie deze raming op haar beurt betrekking heeft op de berekening van het bedrag van de door verzoekster respectievelijk door Randstad geboden kortingen;

38 dat evenwel de door verzoekster aangevoerde argumenten niet kunnen aantonen dat de berekeningsmethodes van de Commissie of de door haar in aanmerking genomen beoordelingscriteria de vergelijking van de in de beide aanbiedingen voorgestelde prijzen of de conclusie van de Commissie dat de aanbieding van Randstad het gunstigst was, kunnen aantasten;

40 dat andere door de Commissie genoemde gronden ter rechtvaardiging van haar keuze, met name de referenties van Randstad en het feit dat de door

Randstad aan het tijdelijk personeel betaalde bezoldiging ten opzichte van de door de Commissie betaalde prijzen een van de hoogste was, factoren waren van technische aard waarmee de Commissie krachtens artikel 59, lid 2, van het Financieel Reglement bij haar keuzebepaling rekening mocht houden;

41 Overwegende dat, zoals reeds aangegeven, verzoekster het middel misbruik van bevoegdheid aanvoert door te betogen dat de procedure van offerte-aanvrage niet is gehanteerd om de Commissie de voordeligste diensten van de concurrerende firma's te leveren, maar om Randstad te begunstigen;

42 dat zulks niet alleen zou blijken uit het feit dat de door verzoekster ingediende prijsvoorstellen voordeliger waren dan die van Randstad, maar ook uit het feit dat deze in maart 1977, onmiddellijk na de procedure van offerte-aanvrage tijdelijk personeel van verzoekster in dienst heeft genomen, aan welke praktijk ambtenaren van de Commissie hebben deelgenomen, hetgeen onontbeerlijk was opdat Randstad aan haar contractuele verplichtingen jegens de Commissie kon voldoen;

43 dat immers op 17 maart 1977 tijdens een te Brussel gehouden bijeenkomst Randstad met de onrechtmatige medewerking van enkele ambtenaren van de Commissie overging tot de aanwerving van bijna alle uitzendkrachten die door verzoekster aan de Commissie ter beschikking waren gesteld;

44 dat dit onrechtmatige gedrag van de ambtenaren van de Commissie de stelling van verzoekster dat de procedure van offerte-aanvrage zou zijn gehanteerd om één der gegadigden, namelijk Randstad, te begunstigen, nog versterkt;

45 Overwegende evenwel dat een dergelijk, overigens door de Commissie bestreden, gedrag, niet kan worden aangevoerd om de voordien op Randstad gevallen keuze van de Commissie aan te vechten, gelet op het feit dat verzoekster er niet in is geslaagd de ongegrondheid van deze keuze met het oog op de eisen van de Commissie en gelet op artikel 59, lid 2, van het Financieel Reglement aan te tonen;

46 dat het beroep tot nietigverklaring mitsdien moet worden verworpen;

47 Overwegende dat verzoekster in haar verzoekschrift voorts betoogt dat de Commissie, door haar aanbieding af te wijzen en de minder gunstige van Randstad aan te nemen, een door vorengenoemd gedrag van haar ambtenaren versterkte fout heeft begaan, die voor haar de verplichting medebrengt de schade te vergoeden die hieruit voor verzoekster is voortgevloeid wegens het verlies van het contract aan Randstad en de onttrekking van haar personeel;

48 dat verzoekster in repliek meer in het bijzonder verklaart dat haar inspanningen voor de aanwerving en selectie van personeel grotendeels teniet zijn gedaan door het gedrag van de Commissie die zou hebben meegewerkt aan de indienstneming van dit personeel door Randstad;

49 Overwegende dat, nu niet is aangetoond dat de keuze van de aanbieding van Randstad ongegrond was, het verzoek om schadevergoeding van verzoekster wegens het verlies van de overeenkomst moet worden afgewezen;

50 dat ten aanzien van de schade die verzoekster zou hebben geleden wegens de onttrekking van haar tijdelijk personeel, uit de stukken blijkt dat de contractuele verhoudingen tussen verzoekster en dit personeel na afloop van een overeenkomst tussen verzoekster en de gebruiker van het tijdelijk personeel niet bleven bestaan;

51 dat verzoekster mitsdien geen rechtens beschermd belang kan aantonen om na de breuk van haar contractuele banden met enige gebruiker haar uitzendkrachten te behouden;

52 dat verzoekster overigens geen andere belangrijke cliënten dan de Commissie scheen te hebben zodat zij geen werk in het vooruitzicht kon stellen aan de uitzendkrachten die zich voordien tot haar hadden gewend;

53 dat onder deze omstandigheden, gesteld al dat enkele ambtenaren van de Commissie het besluit van de Commissie om de overeenkomst met verzoekster te beëindigen ter kennis van het betrokken tijdelijk personeel hadden gebracht en dit personeel op de hoogte hadden gesteld van de mogelijkheid bij de diensten van de Commissie te blijven werken als uitzendkrachten van Randstad, een dergelijk gedrag, ingegeven door overwegingen hetzij van dienstbelang hetzij van sociale aard, geen handeling vormt waardoor de Commissie jegens verzoekster aansprakelijk kan worden gesteld;

54 dat uit het voorafgaande volgt dat het verzoek om schadevergoeding wegens de onttrekking van tijdelijk personeel aan verzoekster eveneens moet worden verworpen;

Ten aanzien van de kosten

55 Overwegende dat ingevolge artikel 69, paragraaf 2, van het Reglement voor de procesvoering de in het ongelijk gestelde partij in de kosten moet worden verwezen;

56 dat verzoekster in het ongelijk is gesteld;

57 dat evenwel de Commissie dient te worden verwezen in de kosten in verband met de heropening van de mondelinge behandeling, die noodzakelijk is geworden door haar tardieve overlegging van de eerdergenoemde berekeningen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

rechtdoende:

1. **Verwerpt het beroep.**

2. **Verwijst verzoekster in de kosten, met uitzondering van de kosten in verband met de heropening van de behandeling, die ten laste van de Commissie komen.**

Kutscher Mertens de Wilmars Mackenzie Stuart Donner Pescatore

Sørensen O'Keeffe Bosco Touffait

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op drieëntwintig november negentienhonderdachtenzeventig.

De griffier
voor deze
De adjunct-griffier

J. Pompe

De president
voor deze
De president van de Eerste Kamer

J. Mertens de Wilmars